

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de
Beugenseweg 61 Boxmeer (NB)**

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

ARC-Rapporten 2009-120

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Beugenseweg 61 Boxmeer (NB)

ARC-Rapporten 2009-120
ARC-Projectcode 2009/318

Tekst
A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen
Afbeeldingen
A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen
Redactie
A.J. Wullink

Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Boxmeer, Beugenseweg
Projectcode	2009/318
Archisnummer	35929
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy BV, dr. J.J.A. Wijnen
Contact	0485-581817, wijnen@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Boxmeer, dhr. B. Tolkamp
Contact	0485-585911, b.tolkamp@boxmeer.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Beugenseweg 61
Plaats	Boxmeer
Gemeente	Boxmeer
Provincie	Noord-Brabant
Kaartblad	46D
RD-coördinaten	N: 193490/ 407920 O: 193530/ 407860 Z: 193490/ 407810 W: 193450/ 407860
Oppervlakte	0,3 ha

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Kreftenheye; terras 1 (Saalien)
Geomorfologie	Terraswelingen (3L28)
Bodem	ooivaaggronden, lichte zavel (KRd1)
Historische situatie	bouwland, zandpaden en twee woningen
Archeologische verwachting	De onderzoekslocatie heeft een hoge archeologische trefkans voor resten vanaf het Neolithicum, maar ook uit het Paleolithicum en Mesolithicum kunnen resten worden verwacht. In de omgeving zijn met name veel vondsten uit de periode Midden-Bronstijd tot en met Romeinse Tijd gedaan.

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Boxmeer heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Beugenseweg 61 te Boxmeer (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen vestiging van een bedrijf in groente en fruit met winkel en een de nieuwbouw van een woning op de locatie van een agrarisch bedrijf. In het noordelijk deel van het plangebied (bestemming wonen) is de nieuwbouw van een woning van circa $15 \times 12 \text{ m}^2$ gepland, met een optie om een bijgebouw te realiseren van maximaal 90 m^2 . De nieuwbouw is voorzien binnen het bouwblok dat gezien vanaf de weg bij de gevellijn van de woning aan de Beugenseweg 61 begint. Het westelijk deel van het onderzoeksgebied dat buiten het bouwblok ligt, wordt de voortuin. De exacte bouwplannen zijn nog niet bekend, maar er dient rekening gehouden te worden dat de woning onderkelderd wordt. In het zuidelijk deel van het plangebied ligt een voormalig agrarisch bedrijf bestaande uit een woning en een loods, die in de toekomst zullen worden gebruikt door een bedrijf in groente en fruit. Voor het zuidelijk deel van het plangebied zijn geen ingrepen in de bodem voorzien. De consequentie van de voorgenomen ingreep in het noordelijke deel van het plangebied is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 29 april 2009 dr. J.J.A. Wijnen van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In maart 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Het plangebied heeft landschappelijk een zeer gunstige ligging voor zowel jagers en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Het plangebied ligt op de rand van een terras met welvingen uit het Saalien, gelegen in de directe nabijheid van een beek die stroomt binnen een geul van een vlechtend afwateringsstelsel. Binnen het

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Wijnen, J.J.A., april 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Beugenseweg 61 te Boxmeer in de gemeente Boxmeer*, Econsultancy Rapport 09043183 (conceptversie).

plangebied liggen ooivaaggronden bestaande uit lichte zavel. Binnen een straal van 500 m zijn veel waarnemingen gedaan mogelijk vanaf het Paleolithicum, maar zeker vanaf het Neolithicum tot Middeleeuwen. In het bijzonder zijn er voor de periode Midden-Bronstijd tot Romeinse tijd veel waarnemingen gedaan. Deze zijn voornamelijk geconcentreerd op het terras met terraswelingen en op het ten oosten van de geul van een vlechtend afwateringssysteem gelegen dalvlakteteras. Op de terrasrand die zich in ieder geval tot Cuijk in het noorden uitstrekt is bekend dat vele concentraties van archeologische resten zijn aangetroffen. In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische periodes. De kans op het voorkomen van de resten is hoog. De archeologische resten komen voor direct aan of onder het maaiveld. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden het maaiveld verwacht. De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodem-omstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens. Aan en direct onder het maaiveld worden archeologische resten verwacht uit de Nieuwe Tijd. De kans op het voorkomen van de resten is hoog. De vondstenlaag van deze resten zal zich niet dieper bevinden dan ca. 30 cm beneden het maaiveld. Organische resten en bot zullen door de boven het hoogste grondwaterpeil (1 m –mv) heersende relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig goed geconserveerd. Het complextype en de omvang van eventuele archeologische resten kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein vijf boringen geplaatst tot maximaal 230 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde

materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

Volgens de eigenaar hebben in het verleden binnen het onderzochte deel van het plangebied (bestemming wonen) stallen gestaan, die circa 12 jaar terug zijn afgebroken. De stallen hebben binnen het bouwblok, dat gezien vanaf de weg bij de gevellijn van de woning aan de Beugenseweg 61 begint, gestaan. Onder de betreffende stallen hebben zich plaatselijk kelders bevonden. Het gehele terrein is opgehoogd met een 50 tot 90 cm dik pakket matig fijn, zwak tot sterk siltig zand, dat tenminste deels van elders komt (o.a. uit Overloon).

In boringen 1 en 2 werd onder een pakket ophoogzand, vanaf respectievelijk 90 en 50 cm –mv een pakket sterk zandige klei aangetroffen. De korrelgrootte van de zandbijmenging is grof. In boring 1 vindt vanaf 150 cm –mv ook bijmenging van fijn grind plaats. In de top van het kleipakket in boring 1 is een scherp aardewerk aangetroffen. In boring 4 is eveneens een zandige klei laag aangetroffen, tussen 80 en 100 cm –mv. Hier boven werd zwak siltig ophoogzand aangetroffen, er onder sterk siltig zand. Het profiel in boring 3 is geheel vergraven. Er werd alleen zwak siltig zand aangetroffen en tot onder in de boring werd puin waargenomen. In boring 5 werd eveneens zwak siltig zand aangetroffen. Vanaf 160 cm –mv was dit zand roesthoudend. Het zand hierboven is waarschijnlijk opgebracht.

De sterk zandige klei behoort waarschijnlijk tot de zogenaamde Laag van Wijchen. Dit is komklei uit de Jonge Dryas en het Vroeg-Holoceen, waarin zand is ingewaaid. Het zand hieronder en het roesthoudende zand in boring 5 betreft terrasafzettingen van de Formatie van Kreftenheye. In de klei is een bodem gevormd. Het ontbreken van de klei in boringen 3 en 4 wijst er op dat het terrein hier recent is afgegraven.

2.1 Vondsten

In boring 1 is tussen 0,8 en 1,2 m –mv een fragment aardewerk aangetroffen. Dit fragment is gedetermineerd door aardewerkspecialist drs. K.L.B. Bosma van ARC bygedetermineerd. Het betreft een laatmiddeleeuws Siegburg-aardewerk (14e eeuw).

3 Samenvatting en conclusie

Het plangebied heeft landschappelijk een zeer gunstige ligging voor zowel jagers/verzamerlaars uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum en voor Landbouwers vanaf het Neolithicum. Het plangebied ligt op de rand van een Maasterras uit het Saalien, in de directe nabijheid van een beek. Binnen het plangebied worden ooivaaggronden in lichte zavel lichte zavel verwacht. Binnen een straal van 500 m zijn veel waarnemingen gedaan, mogelijk vanaf het Paleolithicum, maar zeker vanaf het Neolithicum tot Middeleeuwen. In het bijzonder voor de periode Midden-Bronstijd tot Romeinse tijd zijn veel waarnemingen gedaan. Deze zijn voornamelijk geconcentreerd op het terras met terraswellingen en op het ten oosten van de geul van een vlechtend afwateringssysteem gelegen dalvlakteterras. Op het terrasrand die zich in ieder geval tot Cuijk in het noorden uitstrekt is bekend dat vele concentraties van archeologische resten zijn aangetroffen.

Het verkennend booronderzoek heeft aangetoond dat op de locatie terrasafzettingen van de Formatie van Kreftenheye liggen, met daarop zandige kleien van de Laag van Wijchen en een pakket ophoogzand. In twee boringen ontbreekt deze kleilaag, waardoor het vermoeden bestaat de de locatie deels is afgegraven. In 1 boring is een scherp Siegburg-aardewerk aangetroffen in de top van de klei.

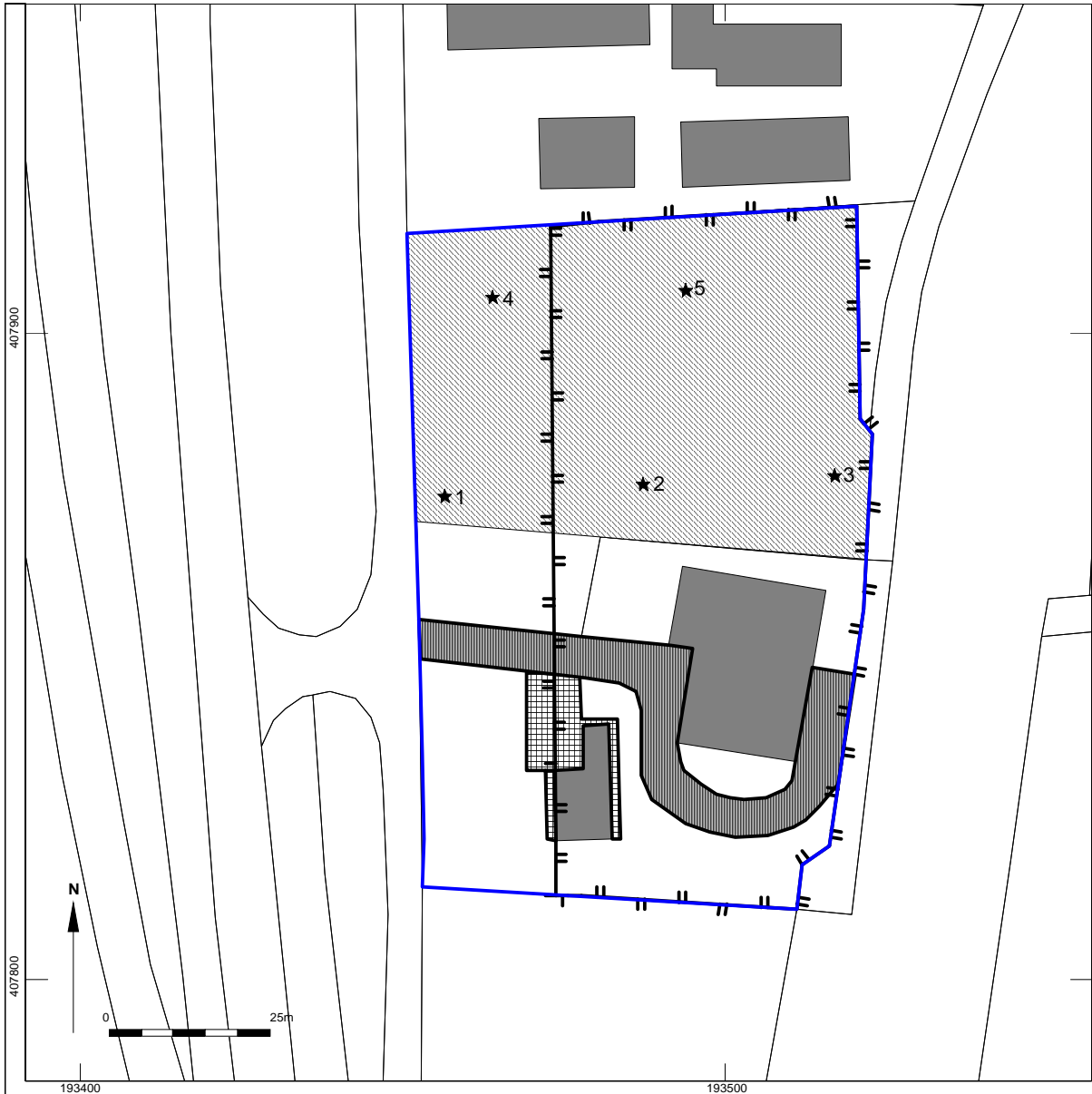
Geconcludeerd kan worden dat de bodemopbouw op een deel van de locatie nog intact is en dat er mogelijk sprake is van een archeologische vindplaats met resten uit de Late Middeleeuwen. Verder kunnen op dit deel van de locatie ook resten uit eerder periodes worden verwacht.

4 Aanbeveling

Gezien de deels intacte bodemopbouw en de mogelijke vindplaats uit de Late Middeleeuwen, wordt geadviseerd om, indien de geplande bodemverstoringen beneden 50 cm –mv plaatsvinden, een karterend inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van proefsleuven. Dit onderzoek heeft tot doel vast te stellen of er sprake is van een archeologische vindplaats. Voor een dergelijk onderzoek dient een door het bevoegd gezag, de gemeente Boxmeer, goedgekeurd Programma van Eisen te worden opgesteld. Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen of en in welke vorm een dergelijk vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Booxmeer (gemeente Booxmeer) - Beugenseweg 61

Boorpuntenkaart

Legenda

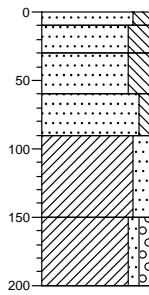
	plangebied		asfalt		boorpunt
	bestemming wonen		tegels		bouwblok

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: J.J.A. Wijnen

Bijlage 1 Boorprofielen

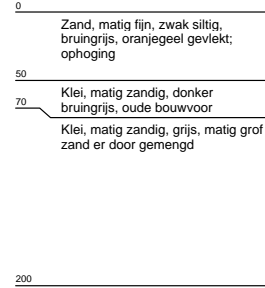
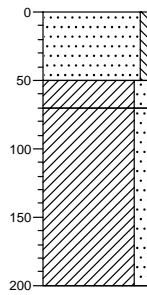
Boring: 1

X: 193456
Y: 407875

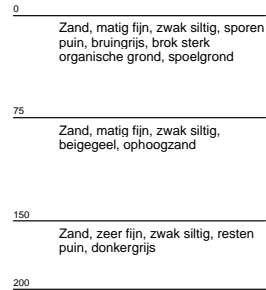
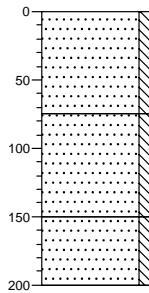
Boring: 2

X: 193487
Y: 407877

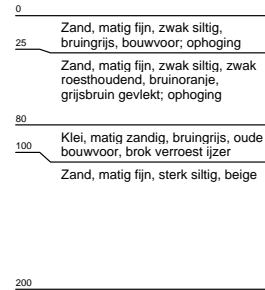
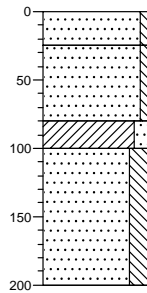
Boring: 3

X: 193517
Y: 407878

Boring: 4

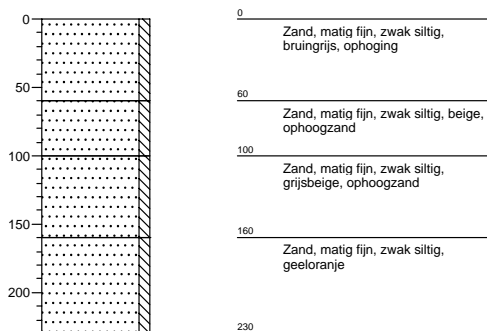
X: 193464
Y: 407905

Bijlage 1 Boorprofielen

Boring: 5

X: 193494
Y: 407907

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.